

Het MAB vóór 50 jaar

A.F. Tempelaar

september 1939

Zoals reeds eerder in de jaargang 1939 is aangegevoeld zijn – ongeveer gelijktijdig – twee wetsontwerpen bij de Tweede Kamer ingediend, namelijk het ontwerp tot wettelijke regeling van het accountantsberoep en het ontwerp betreffende de heffing van een winstbelasting (speciaal voor het onderdeel vennootschapsbelasting van belang voor het hierna te noemen artikel). De voorbereidingen voor de beide ontwerpen zijn op zeer uiteenlopende tijdstippen gestart, zodat het vrijwel gelijktijdig indienen van de ontwerpen meer een toevalligheid schijnt.

Toevallig of niet toevallig, M. Pimentel ziet in ieder geval wel enig indirect verband, al is het alleen reeds de nadruk, welke het vraagstuk van de wettelijke regeling van het accountantsberoep krijgt door het eventueel invoeren van een winstbelasting voor vennootschappen. De ervaring dienaangaande in het buitenland leert dat winstbelastingen voor vennootschappen veelal gepaard gaan met dwingende bepalingen betreffende de controle van de jaarrekeningen van vennootschappen. Pimentel acht het daarom zeer wel mogelijk, dat ons land – dat een der laatsten was waar nog geen winstbelasting voor vennootschappen bestond – de lijn van het buitenland zal volgen. Om deze reden gaat Pimentel in een zeer uitvoerig en omvangrijk artikel (7 pagina's met 14 kolommen) na hoe de verplichte controle bij vennootschappen in verscheidene landen is geregeld. Achtereenvolgens bespreekt hij Engeland, Duitsland, Verenigde Staten van Noord-Amerika, Noorwegen, Frankrijk en Rusland (laatstgenoemd land, omdat het systeem daar volgens de schrijver veel gelijkenis vertoont met het Franse systeem). Het blijkt dat de wettelijke bepalingen in al deze landen wat betreft aard, omvang en doeltreffendheid sterk uiteenlopen.

De wettelijk verplichte controle van vennootschappen is in Engeland geregeld in de Companies Act (1929). De controle is opgedragen aan een of meer 'auditors', zonder nadere aanduiding wat onder auditor moet worden verstaan (er is wel een verbod voor incompatibele functies). Omdat Engeland op een lange historie en een omvangrijke jurisprudentie aangaande het accountantsberoep kan bogen, levert het ontbreken van een wettelijke omschrijving van auditor weinig problemen op. De Companies Act geeft aan wat in ieder geval in de verklaring van de auditor moet voorkomen.

Met de spreekwoordelijke grondigheid is in Duitsland veel in detail geregeld. De Abschlussprüfung is voorbehouden aan een Wirtschaftsprüfer respectievelijk een W.P.-firma. De jaarrekening wordt nietig verklaard indien deze niet is gecontroleerd. De wet schrijft voor waaraan de verklaring van de W.P. ter zake van de jaarrekening moet voldoen. In de jaargangen 1937 en 1938 van het MAB is de Duitse regeling van het beroep verschillende malen aan de orde geweest (zie onder andere het historisch verslag van april 1987). Daaruit is onder meer gebleken, dat de W.P. niet alleen als 'Wahrer des Betriebes' wordt gezien maar bovenal als 'ein ernsthafter Mahner wenn der Betrieb gegen die Grundsätze der Volksgemeinschaft verstöszt'.

De Federal Securities Act 1933 is – voor het onderhavige onderwerp – de basiswetgeving in de Verenigde Staten. De controle wordt opgedragen aan 'independent certified or public accoun-

A.F. Tempelaar, registeraccountant, was lid van de maatschap Dijker en Doornbos (rechtsvoorganger van Deloitte Dijker Van Dien) en vervulde vele functies in de beroepsorganisaties in binnen- en buitenland.

tants'. De wetgevende macht van de individuele staten kan nadere regelen geven. De Federal Securities Act vermeldt de tekst van de goedkeurende verklaring van de accountant bij de jaarrekening.

Volgens de wet van 1867, gewijzigd en aangevuld door het Decreet van augustus 1935, wordt de verplichte controle van vennootschappen in Frankrijk opgedragen aan een of meer commissaire(s) aux comptes. Deze functie is bepaald niet alleen gereserveerd voor experts-comptables (zie onder andere het historisch verslag van februari 1987). De commissaire aux comptes moet in zijn verklaring onder andere vermelden 'les irrégularités et inexactitudes, qu'ils auraient relevés'.

De Noorse regeling vertoont veel overeenkomsten met de Engelse.

In Rusland kent men – in Frans vertaald – een commission des comptes, welker aantal leden tenminste drie moet zijn. Ook aandeelhouders kunnen lid zijn van een dergelijke commissie.

In zijn artikel citeert Pimentel enkele destijds zeer bekende werken, zoals 'Practical Auditing' van Spicer and Pegler en 'Auditing' van Montgomery, pillen welke de accountancy-student destijds moest slikken.

A.M. Groot vervolgt zijn artikel betreffende de mechanisatie van de controle op de stationsontvangsten bij de Nederlandsche Spoorwegen (zie het historisch verslag van juni 1989). Het zeer administratief-technische artikel gaat thans over de controle op de ontvangsten via plaatskaarten met onbepaalde prijs (zogenaamde passe-partoutbiljetten). Aan het slot van zijn artikel vertelt Groot, dat de mechanisatie van de controle van de reizigersontvangsten inmiddels zover is gevorderd, dat per maand 160.000 soorten kaartjes met vastgestelde prijzen en 100.000 afgegeven passe-partoutbiljetten onder deze controle vallen. Hiermede zijn 1 tabelleermachine, 5 à 6 ponsmachines en 3 sorteermachines volledig bezet. Collator, reproducer en interpreter zijn voor dit werk slechts gedeeltelijk bezet.

In Europa is de NS de eerste spoorwegmaatschappij, die de controle op de stationsontvangsten heeft gemechaniseerd.

Dr. J.G. Stridiron is degene die voor het MAB de statistieken van het Economisch Instituut voor de Middenstand (EIM) bespreekt. Thans zijn aan de beurt het Centrale Verwarmingsbedrijf, het Kruideniersbedrijf en het Slagersbedrijf. De rentabiliteit van de meeste deelnemende bedrijven, vooral van de kleinere, is pover (deels als gevolg van de economische crisis).

Stridiron is van oordeel dat het EIM met zijn Statistieken belangrijk cijfermateriaal bijeenbrengt, niet alleen voor de desbetreffende branches, maar ook uit het oogpunt van de algemene economische statistiek. Hij hoopt dat in de bestaande statistieken van het EIM een stijgend aantal deelnemers zal worden bereikt en voor andere branches ook statistieken zullen kunnen worden samengesteld.